

ДЕРЖАВНА АНТИКОРУПЦІЙНА СТРАТЕГІЯ УКРАЇНИ НА ПОДАЛЬШУ ПЕРСПЕКТИВУ

І. М. Шурман, І. Ю. Чарських

Анотація. Дослідження присвячене визначенню пріоритетів впровадження державної антикорупційної політики та реалізації антикорупційної стратегії в Україні у 2023 році та на подальшу перспективу. Проаналізовано законодавчі акти, національні програми та стратегії боротьби з корупцією, визначено основні виклики, що стоять перед країною у цій сфері. Дослідження також містить аналіз ефективності впровадження антикорупційної стратегії в Україні та визначає пріоритетні напрями дій для подальшої боротьби з корупцією у країні. Результати дослідження можуть бути використані в розробці та вдосконаленні антикорупційної політики в Україні.

Ключові слова: корупція, запобігання та протидія корупції, антикорупційна програма, антикорупційні органи, антикорупційна політика.

Постановка проблеми. Корупція – негативне суспільне явище, яке проявляється у злочинному використанні службовими особами насамперед органів державної влади і місцевого самоврядування наданої їм влади чи службового становища з метою особистого збагачення. Проте це поняття не обмежується лише цим визначенням, корупція в різних її видах пронизує не тільки владу, але і все суспільство, зокрема і сферу політикуму, докорінно, а тому протидія цим кримінальним правопорушенням не може бути нічим іншим, як боротьбою за оздоровлення вражених цим негативним явищем суспільних відносин, які є найбільш сприятливими для розповсюдження корупції, і за усунення причин і підґрунтя її породження та подальшого існування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розробка відповідного регулювання діяльності антикорупційних органів залишається одним із важливих завдань у галузі правової науки. Учені, як-от О. Бандурка, В. Білоус, А. Галай, І. Грабець, В. Драган, Д. Забрда, З. Загинеї, В. Колпаков, І. Козьяков, М. Мельник, Н. Рибалка, С. Рогульський, Р. Тучак, М. Хавронюк, О. Шемякін, О. Яриш та Н. Яриш внесли вагомий вклад у цей процес.

Виклад основного матеріалу. Корупція є соціальним явищем, яке присутнє в усіх країнах і сферах життя. Рівень корупції є важливим показником швидкого розвитку і бажання здійснити трансформації в державі. Якщо цей рівень низький і контрольований, то це сприяє економічному зростанню, соціальному добробуту громадян, доброму міжнародному іміджу держави, верховенству права, і демонструє авторитет держави. З іншого боку, високий рівень корупції свідчить про занепад державних інститутів, правоохоронних та судових систем, порушення прав людини і громадянина. Неможливо досягти стійкого розвитку будь-якої країни без ефективної боротьби з корупцією.

У межах процесу приєднання до ЄС Україна зобов'язувалася реалізувати широкий спектр реформ, зокрема і боротьбу з корупцією [1]. Одним із ключових документів, який установлює вимоги до боротьби з корупцією в Україні, є Угода про асоціацію між та Україною та ЄС. Угода була підписана в 2014 році і містить розділи про багатосторонні відносини, економічне співробітництво та реформи. Особливо увага приділена розділу, присвяченому реформам у сфері правосуддя, свободи, безпеки та боротьби з корупцією.

Конкретні зобов'язання у боротьбі з корупцією включають створення антикорупційних органів, утворення національного агентства з питань запобігання корупції, запровадження ефективних механізмів контролю за деклараціями основних державних службовців, реформування судової системи та забезпечення доступу до публічної інформації.

Отже, боротьба з корупцією є прямим обов'язком України перед ЄС у межах угоди про асоціацію, яка стала кроком на шляху до європейської інтеграції та покращення життя громадян України.

Державна антикорупційна політика в Україні є важливим складником реформування державного управління та забезпечення ефективного функціонування правової держави. Суть державної антикорупційної політики полягає у запобіганні, виявленні та припиненні корупційних проявів у державних органах і суспільстві загалом. Вона повинна визначатися Антикорупцій-

ною стратегією, яка містить основні пріоритети та нормативні акти, на основі яких розробляється загальнодержавний план дій, що затверджується Кабінетом Міністрів України [2].

Антикорупційна стратегія – система заходів, що складається з процедур, принципів та дій, спрямованих на придушення будь-яких проявів корупційних правопорушень. Антикорупційна стратегія розробляється на основі аналізу корупційної ситуації та результатів попередніх стратегій, і її затвердження здійснюється законодавчими органами влади.

Реалізація антикорупційної стратегії здійснюється шляхом виконання плану дій, який розробляє Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК) та затверджується Кабінетом Міністрів України. Різні сфери в Україні використовують однакові принципи в антикорупційній стратегії, як-от запобігання конфлікту між сторонами, притягнення до відповідальності та забезпечення повної прозорості діяльності [6, с. 7].

Моніторинг є основним і найбільш поширеним інструментом реалізації антикорупційної стратегії, а також існують інші заходи, наприклад, запровадження етичних кодексів, врегулювання конфліктів та запобігання їх виникненню, а також забезпечення публічності подій, які успішно використовуються на практиці [2, с. 13]. До того ж реалізацію антикорупційної стратегії оцінюють за кількістю відкритих кримінальних справ, оперативно-розшукових дій, обвинувальних актів та вироків суду в корупційних справах.

Антикорупційна стратегія на період із 2020 до 2024 року визначає основні засади державної антикорупційної політики, яку законодавчо затверджує Верховна Рада. Розроблення нової стратегії ґрунтується на аналізі корупційної ситуації та результатів виконання попередньої. Для реалізації стратегії розробляється антикорупційна стратегія, яку НАЗК розробляє і Кабінет затверджує на період дії головної стратегії. Успішність виконання стратегії оцінюється за кількістю відкритих кримінальних справ, оперативно-розшукових дій, обвинувальних актів і вироків суду в корупційних справах. Положення Антикорупційної стратегії включають запобігання корупції в оборонному секторі та сфері охорони здоров'я, а також удосконалення процедур закупівель із метою усунення корупційних ризиків [7, с. 4].

Головною метою цієї Антикорупційної стратегії є значний прогрес у запобіганні та боротьбі з корупцією, а також забезпечення взаємодії і системності в антикорупційній роботі всіх органів державної влади та місцевого самоврядування.

Основні принципи антикорупційної політики України на 2023–2025 роки:

1) оптимізація функцій держави та місцевого самоврядування, реалізація якого передусім передбачає: усунення дублювання повноважень різними органами; тимчасове припинення реалізації малоефективних повноважень, що супроводжуються високим рівнем корупції, до запровадження належних процедур, які мінімізуватимуть відповідні корупційні ризики; усунення випадків реалізації одним і тим самим органом повноважень, поєднання яких створює додаткові корупційні ризики;

2) цифрова трансформація реалізації повноважень органами державної влади та органами місцевого самоврядування, прозорість діяльності та відкриття даних як основа для мінімізації корупційних ризиків у їх діяльності;

3) створення на протипагу наявним корупційним практикам більш зручних та законних способів задоволення потреб фізичних і юридичних осіб;

4) забезпечення невідворотності юридичної відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення, що створює додатковий стримувальний ефект для всіх суб'єктів правовідносин;

5) формування суспільної нетерпимості до корупції, утвердження культури доброчесності та поваги до верховенства права.

Наразі у 2023 році антикорупційна програма України передбачає такі пріоритетні напрями [6]:

1) забезпечення системного підходу в частині запобігання і протидії корупції шляхом вдосконалення законодавства і нормативно-правових актів у відповідність до вимог часу;

2) удосконалення процесу надання сервісних послуг;

3) запобігання корупції у сфері публічних закупівель, посилення ефективності управління фінансовими та матеріальними ресурсами, розвиток системи внутрішнього аудиту;

4) кадровий менеджмент. Здійснення заходів із дотримання вимог фінансового контролю, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів;

5) співпраця з громадськими і міжнародними організаціями щодо здійснення антикорупційних заходів.

Пріоритетами впровадження державної антикорупційної політики та реалізації антикорупційної стратегії в Україні на період до 2023 року та на подальшу перспективу є:

1. Створення ефективної системи запобігання та протидії корупції в державних органах, місцевих органах влади та підприємствах державного сектору економіки.

2. Підвищення прозорості й відкритості у діяльності органів влади та підприємств, зокрема шляхом публікації відкритої інформації про бюджетні кошти та закупівлі.

3. Посилення контролю за декларуванням доходів і майна посадовцями та їх родичами, а також за фінансовими операціями, що можуть бути пов'язані зі здійсненням корупційних дій.

4. Реформування правоохоронних органів і судової системи для забезпечення ефективного розслідування та карання корупційних правопорушень.

5. Посилення міжнародної співпраці у сфері протидії корупції та виконання міжнародних зобов'язань у цій сфері.

6. Розвиток культури антикорупційної поведінки в суспільстві, підвищення рівня правової освіти та інформаційної грамотності громадян.

7. Запобігання корупції в освітній сфері, зокрема шляхом забезпечення прозорості у прийнятті рішень про затвердження навчальних програм, призначенні керівників вищих навчальних закладів та управління бюджетними коштами.

8. Посилення боротьби з корупцією є одним з основних пріоритетів державної антикорупційної політики і реалізації антикорупційної стратегії в Україні на період до 2023 року та на подальшу перспективу.

Для досягнення цієї мети передбачається впровадження таких заходів:

1. Поліпшення законодавства та забезпечення його ефективності шляхом створення відповідних правових інструментів, які дають змогу ефективно виявляти, розслідувати та карати корупційні правопорушення.

2. Забезпечення незалежності та ефективності органів, що займаються боротьбою з корупцією, як-от Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК), Національне бюро розслідувань (НБР) та Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП).

3. Забезпечення ефективної співпраці між різними органами державної влади та громадськими організаціями з метою виявлення, розслідування та карання корупційних правопорушень.

4. Розвиток культури державної служби, що передбачає підвищення вимог до професійної компетентності та морально-етичних якостей державних службовців.

5. Підвищення рівня свідомості громадськості про негативні наслідки корупції та необхідність її боротьби.

Ефективність антикорупційної стратегії залежить від кількох факторів:

– активна участь та залучення громадян до боротьби з корупцією;

– безкомпромісна й непохитна боротьба з корупцією у будь-яких її проявах та ретельне вивчення й аналіз застосовуваних антикорупційних заходів, їх ефективності та належної обґрунтованості [8, с. 7].

Висновки. Ефективність впровадження Антикорупційної стратегії на 2023–2025 роки залежить від багатьох факторів, як-от політична воля, реалізація заходів, залучення ресурсів, взаємодія з громадськістю та інші. Для успішної реалізації цілей антикорупційної політики необхідно впровадити ефективні механізми виявлення та запобігання корупційних проявів у державних органах, органах місцевого самоврядування та юридичних осіб. Для досягнення цієї мети потрібно встановити правила, процедури, регламенти тощо, спрямовані на зменшення корупційних ризиків та запобігання корупційним проявам. До того ж необхідно просувати стандарти доброчесної поведінки в усіх сферах діяльності. Для успішної імплементації загальнодержавної, відомчої або корпоративної політики з питань запобігання корупції необхідний кваліфікований персонал, який здатний виявляти корупційні ризики в діяльності публічних

службовців та вживати ефективні заходи для їх запобігання, забезпечувати інформаційний супровід та надавати консультативну допомогу з питань антикорупційного законодавства.

Якщо будуть виконані всі заплановані заходи, це може допомогти зменшити рівень корупції в системі МВС та сприяти створенню більш прозорої та ефективної системи внутрішньої безпеки в Україні. Однак, важливо пам'ятати, що боротьба з корупцією є складним та тривалим процесом, і результати можуть бути помітними лише після деякого часу. Також необхідно забезпечити ефективний механізм моніторингу та оцінки реалізації заходів програми для її подальшого вдосконалення та досягнення позитивних результатів.

Abstract. The study is dedicated to determining the priorities of the implementation of the state anti-corruption policy and the implementation of the anti-corruption strategy in Ukraine for the period up to 2023 and for the future. The work will analyze legislative acts, national programs and strategies for combating corruption, identify the main challenges facing the country in this area. The study also includes an analysis of the effectiveness of the implementation of the anti-corruption strategy in Ukraine and determines the priority directions for further fighting corruption in the country. The results of the study can be used in the development of anti-corruption policy in Ukraine.

Keywords: corruption, anti-corruption activities, prevention of corruption, anti-corruption program, anti-corruption bodies, anti-corruption policy.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text
2. Тіньков А. Л. Запобігання та протидія політичній корупції в системі державного управління України: дис. ... канд. наук з держ. управління: 25.00.02 – механізми державного управління. Київ, 2020. 222 с.
3. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2939-17/>
4. Іванов В. М., Стівповещ В. Г. Антикорупційне законодавство в країнах розвинутої демократії: порівняльно-правовий аналіз. *Економічні злочини: попередження і боротьба з ними*: монографія. Київ, 2019. С. 201–205.
5. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/>
6. Антикорупційна стратегія на 2020–2024 роки: Проект за результатами публічного обговорення. *Національне агентство з питань запобігання корупції*. URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2020/09/Antykorupcijsjina-strategiya-na-2020-2024-roky-za-rezultatamy-publichnyh-obgovoren-16.09.2020.pdf>
7. Про засади державної антикорупційної політики на 2020–2024 роки: Проект Закону України від 07.09.2021 1708-IX. *Верховна Рада України*. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70007
8. Брун Р. Г., Хюбнер Г. Оцінка корупції в поліції, юстиції та митниці. Загальний дослідницький проект Федерального управління кримінальної поліції і поліцейської академії: монографія. Вісбаден, 2019. С. 131–139.
9. Марчук А., Нестеренко О. Аналітичне дослідження «Оцінка виконання антикорупційної стратегії: досягнення та виклики»: *Аналітичне дослідження. Міждисциплінарний науково-освітній центр протидії корупції Києво-Могилянської Академії «ACREC»*. Київ, 2017. С. 1.
10. Зубкова Л. А. Сучасний стан і проблеми запобігання корупції в Україні. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2017. № 3(104). С. 56.
11. Войтович С. Система та право міжнародних економічних організацій. *Український часопис міжнародного права*. 2018. № 1. С. 73–75.
12. МВС визначило пріоритети антикорупційної стратегії. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/mvs-vyznachylo-priorytety-antykorpucijiinoi-stratehii>

УДК 327.83:796.332:341.018]:355.48((470+571):477)

СТАВЛЕННЯ КЕРІВНИКІВ ФІФА ТА УЄФА ДО ВПРОВАДЖЕННЯ АНТИРОСІЙСЬКИХ САНКЦІЙ У КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

С. С. Юрчак, Г. Ю. Чарських

Анотація. Війна Росії проти України знайшла свій відбиток у багатьох сферах суспільного життя. Не оминула вона й сегмент найбільш популярного спорту сучасності – футболу. ФІФА та УЄФА виступили з заявою, де закликали до припинення воєнних дій та встановлення миру. Однак чималий фурор спричинили кроки президента УЄФА Александра Чеферіна та його колеги з ФІФА Джанні Інфантіно в інформаційному просторі. Обидва функціонери зайняли досить лояльну позицію відносно держави-агресора, що викликало хвилю обурення на